

DŐL A LÉ: az ijedtség szülte torna remek gazdasági vállalkozása lett az UEFA-nak

SAKÉRTŐINK MEGVIZSGÁLTÁK, HOGY 1992-TŐL MENNYIT ÉS KINEK TERMELT A NAGY EURÓPAI FUTBALLGYÁR

Bajnokok Pénzligája

RÉSZ
VASÁRNAP KÖVETKEZIK:
A JELENLEGI ERŐVISZONYOK

■ DÉNES FERENC, DÉNES ÁBEL

Kezdődik a Bajnokok Ligája-csoportkör, és bár a meccsek tartogatnak a szurkoló számára különös izgalmakat, néha érdemes megnézni, mi zajlik a háttérben. A neves sportközgazdász – a lapunkban gyakorlatilag megnyilatkozó Dénes Ferenc –, valamint a témában elmélyedő egyetemista fia a Nemzeti Sport olvasói számára exkluzív összeállítást készített a Bajnokok Ligája gazdasági és pénzügyeiről.

Az 1955-ben először kiírt Bajnokok Európa-kupája (BEK) jogutódjaként az 1992–1993-as szezonban indult útjára az Európai Labdarúgó-szövetség (UEFA) Bajnokok Ligája-versenysorozata, amely a 2003–2004-es időszakban nyerte el a ma is ismert lebonyolítási formáját. Az elmúlt kilenc évben egyébként csak a főtáblára jutás szabályozásában történtek lényegesebb változások. A 2009–2010-es idényben bevezetett intézkedés, amelyet szokás „Platini-reformnak” is hívni, az alacsonyabban rangsorolt országok bajnokainak kínálta több esélyt a szereplésre.

A sorozat létrehozása, a lebonyolításban bekövetkező változások, a belépési korlátok szabályozása alapvetően futballgazdasági okok és érdekek mentén történt. Nem csoda. Mára a BL az európai labdarúgás piaci forgalmának hét-tíz százalékát generálja, a nemzetközi szövetség összes bevételének meghatározó részét termeli ki.

Kétféle összeállításunkban a Bajnokok Ligája (BL) 2003–2012 közötti időszakának pénzügyi adatait vesszük górcső alá. Az elemzés első részében összefoglaló adatokat vizsgálunk, tendenciákat mutatunk be, általános jellemzést adunk, míg a második részben a csapatok erőviszonyait elemezzük. A BL-üzletmeneten túl arra is kíváncsiak voltunk, vajon a Platini-reform beváltotta-e a reményeket, segítette-e a kisebb piacon működő futballvállalatokat, hogy részesedjenek a pénzügyi előnyökből vagy sem.

Az adatok forrása az UEFA hivatalos éves pénzügyi jelen-

tesei, illetve az UEFA direct kiadványban évente megjelenő BL-pénzügyi jelentések voltak. Az elemzett időszak alatt időről időre némi módosítással közzétett adatokat az összehasonlítás érdekében egységesítettük, ami adott esetben az elemzések szempontjából jelentéktelen eltéréseket okozhat, de ahol ez fontos, ott kitérünk rá.

Sportgazdasági keretrendszer

Az idén huszonegyedik szezonját kezdő Bajnokok Ligája-sorozat sportgazdasági szempontból a hatékony sportgazdasági válság a nemzetközi labdarúgást ért kihívásokra, egyben az európai sportüzlet vonatkoztatási pontja. A harminc évvel ezelőtti az Egyesült Államokban kiterjedő sportüzlet már nemcsak a nagy amerikai ligák, hanem az 1984-ben Los Angelesben megrendezett nyári olimpiai játékok számára is profitot termelt. Ez üzenet volt a világ legnépesebb, de akkor még kereskedelmiileg „amator” sportágának, a labdarúgásnak. Másrészt a kilencvenes évek elejére a nagy futballklubok költségvetése már olyan magas szintet ért el, hogy a befektetések megtérülése jelentős szempontként vetődött fel. Ebben túl kockázatosnak tűnt a BEK véletlenszerű sorsoláson alapuló, egyenes kiesési lebonyolítási rendszere. A nagy költségvetésű klubok a nemzetközi kupákban is számottevőbb részesedést kívántak átcsoportosítani a jelentős mértékben általuk megtermelt jövedelmekből. Az európai szövetség elhagyásával, önálló nemzetközi versenyrendszer megalakításával fenyegettek.

A kompromisszum egy, az amerikaihoz hasonló közzgazdasági elveken, de más menedzsmenteszközöket használó, úgynevezett amerikai típusú sportliga, a Bajnokok Ligája létrehozása volt. A BL-ben az indulás elvileg szabad, de a kiemelési rendszerrel és irányított előselejtezőkkel a kis költségvetésű csapatok számára 2009-ig szinte lehetetlenné vált a főtáblára jutás. A játékosok leigazolása és átigazolása is jóval szabadabb az

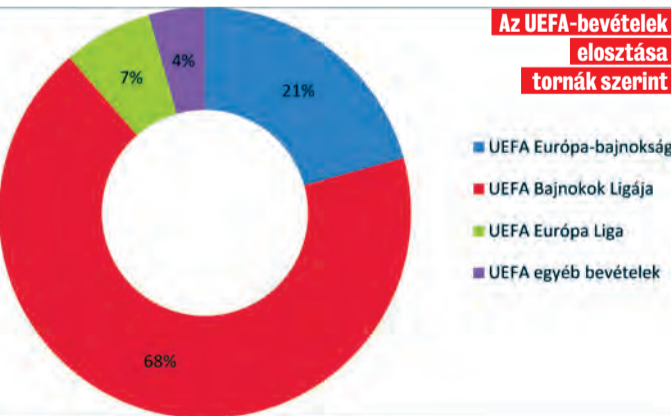
amerikai rendszerben tapasztaltnál, ahol a sorozási rendszer (draft) és a fizetési sapka erősen behatárolja a játékosok munkaerőpiacra lépését és az önkéntes csapatváltást. Ugyanakkor a nagyszámú versenyző futballklub és a pénzügyi racionalitás alapján álló csapatköltségvetések a 2000-es évek elejéig korlátok között tartották a játékosok átigazolását és a fizetéseket, így legalább tucatnyi, nagyjából azonos képességű együttes versenyre realisan a BL-tróféáért – a sportgazdasági szempontból standardnak tekinthető NFL-ben sem több. Nem csoda, hogy a BL egyenes kiesési szakaszában már elég nehéz nagy biztonsággal megmondani, ki jut tovább, és a végső győztest is csak megjósolni lehet, amire a legjobb példa, hogy eddig nem volt olyan csapat, amely képes lett volna egymás után kétszer elnyerni a tróféát.

A központosított televíziós és szponzori bevételek, a jövedelem-újracsztási rendszerek, a létesítményekre vonatkozó előírások, a pontos és rendkívül részletesen szabályozott mérkőzésrendezések és -közvetítések

Ennek több mint kétharmadát (68 százalék) a Bajnokok Ligája sorozata adta, míg az időszakra eső két Európa-bajnokság (2004 Portugália, 2008 Ausztria és Svájc közös rendezésben) majd kétmilliárd eurót hozott a konyhára (21 százalék). Érdekesen alakult az Európa-liga – 2009-ig UEFA-kupa – súlya. A vizsgált időszak első éveiben az UEFA éves bevételének alig több mint két százalékát adta a sorozathoz kapcsolódó jogok értékesítése, az utóbbi két évben viszont már 13 százalékra és 14.5 százalékra nőtt az El részesedése az UEFA összes bevételeiben.

2003-ban 580 millió euró volt a BL teljes bevétele, ami 2011-re majdnem megduplázódott (1.15 milliárd euró). A bevételek meghatározó része, 77–79 százalék a televíziós jogok értékesítéséből származik. A másik nagy bevételi forrás a szponzoroktól, beszállítóktól kapott összegek, amelyek az összes bevétel ötödét jelentik. A BL-döntő jegyeladásából való részesedés, az új médiumoktól, a csecsebecsek eladásából származó, illetve egyéb bevételek egy százalék körüli összeget képviseltek.

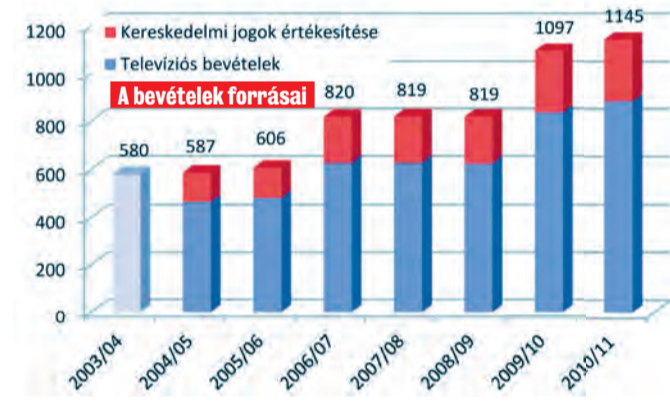
Az UEFA-bevételek elosztása tornák szerint

viszont már nagyon is hasonlóak az amerikai sportszórakoztatóiparban alkalmazott eszközök-höz, és gazdaságilag hasonlóan eredményesek is.

Bevételek

Mára az UEFA bevételeinek jelentős részét a Bajnokok Ligája adja. Az adatok beszédesek: 2003–2011 között – a 2011–2012-es pénzügyi beszámolót 2013 elején fogadja el a szövetség – az UEFA összes bevétele elérte a 9.5 milliárd eurót.

nemzetközi szövetségnél maradó, a teljes BL-bevétel mintegy ötödét kitevő források mintegy 40 százalékát a sorozat lebonyolításához kapcsolódó költségek finanszírozására fordítják, több mint tíz százalék jut a tagszövetségeknek, de jelentős összeg marad a különböző futballfejlesztési projektek finanszírozására is.

Nem meglepő: az elmúlt kilenc évben összességében az öt nagy európai liga együttese ismételték meg az összes bevétel mintegy 40 százalékát a sorozat lebonyolításához kapcsolódó költségek finanszírozására fordítják, több mint tíz százalék jut a tagszövetségeknek, de jelentős összeg marad a különböző futballfejlesztési projektek finanszírozására is.

A Platini-reform

Michel Platini UEFA-elnökké választásakor, 2008-ban fontos tényező volt az az ígéret, mely szerint a BL-ben több lehetőséghez jutnak a futball szempontjából kevésbé meghatározó, elsősorban a fejlett Nyugat-Európán kívüli futballnemzetek csapatai. Ennek megfelelően a 2009–2010-es idénytől kezdve garantáltan öt olyan ország csapatainak.

